85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ[1]

Гл. ас. д-р Силвия Господинова[2]

Резюме: *Показателят производителност на труда е един от основните индикатори, по който се съди за развитието на дадена икономика и на отделните ѝ сектори. Той е много подходящ за анализи и сравнения, тъй като е важен резултативен показател и изчисляването му става по сходен начин за отделните страни.Настоящият доклад разглежда тенденциите в развитието и динамиката на производителността на труда в българската икономика и в частност в сектора на услугите в периода 2010-2020 година, а също и проследява ефекта от ковид кризата върху него.*

Ключови думи: *производителност на труда, брутна добавена стойност, заети лица, сектор услуги, ковид криза*

JEL: J24, E24, O11

DYNAMICS AND DEVELOPMENT OF LABOR PRODUCTIVITY IN THE SERVICES SECTOR

Head Assist. Prof. Silvia Gospodinova, Phd

Abstract: *The labor productivity indicator is one of the main indicators for judging the development of an economy and its individual sectors. It is very suitable for analysis and comparisons, as it is an important performance indicator and its calculation is done in a similar way for individual countries. The present study examines the trends in the development and dynamics of labor productivity in the Bulgarian economy and in particular in the services sector in the period 2010-2020, and also traces the effect of the covid crisis on it.*

Key words*: labor productivity, gross value added, average number of employees, services sector, covid crisis*

JEL: J24, E24, O11

1. Въведение

Проблемът за производителността на труда (ПТ) не е нов за икономическата наука, но в контекста на бързопроменящия се пазар на труда неговото анализиране отново е на дневен ред. Нараства необходимостта от нови изследвания по въпроса, както и от анализи и сравнения във връзка с тенденциите в развитието на този показател. Настоящият доклад отговаря на тази потребност и е мотивиран от следното:

[1] Докладът е финансиран по НПИ 53/2021г.

[2] s_gospodinova@ue-varna.bg, Икономически университет - Варна

На *първо място*, показателят производителност на труда и неговите национални и секторни различия са малко изследвани за българската икономика, което не дава възможност да се изградят качествени мерки, препоръки и политики по отношение правилното развитие на този показател, както за икономиката като цяло, така и за отделен нейн сектор.

На *второ място*, в настоящата публикация се изследва изменението на производителността на труда за период, обхващащ времето след кризата от 2008 година, а и в последните години, провокирани от корона кризата. По този начин, при наличието на съществени разлики могат да се дадат допълнителни разяснения за развитието на този показател конкретно за икономиката на България, а също и за водещия в нея сектор на услугите.

На *трето място*, изследването за България е допълнено с множество сравнения за производителността на труда в страните от ЕС, което позволява резултатите да бъдат сравнени с резултатите на останалите държави, което ще даде възможност за формирането на конкретни предложения към икономическата политика, която засяга резултатите от дейността, както на микро, така и на макро ниво.

На *четвърто място*, европейските институции през последните години все по-често обръщат внимание на ПТ в отделните икономики[3]. Именно поради тази причина резултатите и изводите от изследването биха се вписали в международния дебат по въпроса и биха провокирали бъдещи сравнения и анализи и от други автори.

Липсата на много изследвания по въпроса за ПТ мотивира автора да се насочи към тази тематика, считайки, че може да допринесе за разбирането на важността на този показател в българската икономическа литература. Този доклад е логично продължение на съществуващите до момента изследвания и се надяваме да спомогне за провеждането на ефективна и навременна макроикономическа политика, с цел недопускане на негативни тенденции в развитието на този показател, а също и предотвратяване на задълбочаването на различията по него с другите страни членки на ЕС.

Настоящето изследване има определени **ограничения** в обхвата. Сравненията по показателя производителност на труда са направени само с определени, сходни по размери и развитие икономики и с основните големи икономики от ЕС, както и са изведени някои специфични в развитието по този показател икономики, но не и с всички страни членки на ЕС. Друго ограничение е и времевия интервал – изследването обхваща периода 2010-2020 година, като данните са на годишна база, а за последните две години

[3] ОИСР в доклад от началото на 2021 г. констатира, че ниската производителност на труда е сред основните пречки за присъединяването на България към „клуба на богатите страни“. Първата препоръка, която МВФ отправи по същото време бе за структурни реформи с цел повишаване на производителността на труда. ЕБВР в края на 2019 г. пък изтъкна, че производителността на труда е „под потенциала си“, независимо че „икономическата активност и заетостта в България са достигнали рекордни нива“.

на тримесечна база. За начален период е избрана 2010 година, тъй като тя е преходна между кризата и последващото развитие на икономиките.

В доклада се използват дефинициите за производителността на труда и съставящите го показатели на база възприетите от Евростат. Възприет е този подход, тъй като основната база данни за провеждане на изследването е с източник именно Евростат или данни на НСИ, които отново са на база сравними данни от Евростат.

2. Изследване динамиката на производителността на труда в сектора на услугите в България в периода 2010-2020 година

Националната производителност на една икономика зависи от конкурентоспособността на секторите на тази икономика и по-скоро от способността на субектите да генерират висока производителност на труда и да поддържат нейния устойчив темп на нарастване. За комплексното определяне на конкурентоспособността на всеки сектор и на икономиката като цяло, водещо значение има производителността, тъй като тя е показател, който сравнително най-точно отразява степента на оползотворяване на трудовите ресурси за определен период от време. Доказано е, че производителността има относително най-голям дял при формиране на добавената стойност и брутния вътрешен продукт.

В настоящият параграф акцентът е върху секторната производителност, но тя не може да се анализира без да се отчита връзката ѝ с националната производителност. Нейното изучаване дава възможност да се разкрият и изследват факторите, които при определени условия на бизнес средата се отразяват позитивно или негативно върху развитието на цялата икономика и съответно върху нейната конкурентоспособност. За целта, тук са изложени и анализирани числовите резултати на показателите за определяне на производителността на труда за водещия в българската икономика сектор на услугите, както и националната производителност.

Имайки предвид ролята на производителността на труда, като фактор за растежа на БВП има нужда от сериозен преглед на състоянието на производителността в основните сектори на икономиката, с цел да се очертаят тенденциите и да се дефинират насоките за нейното повишаване.

Секторът на услугите, реализира добавени стойности на един зает над средните стойности за икономиката като цяло. Намаляването на работните места в индустрията и тяхното нарастване в сектора на услугите и свързаното с това нарастване на БДС в сектора на услугите е траен процес през последните години. Освен това услугите все още не са достигнали максималните си възможности, имайки предвид новите тенденции в глобален план, свързани с повишаване интелектуалната основа на обслужването и продължаващата специализация в производствения процес.

При анализиране на ПТ приемаме, че средната производителност на труда дава определена представа и за динамиката на технологичния прогрес

в страната. Това допускане е в съответствие с един от основните постулати на Н.Калдор, според който т.нар. технически прогрес се проектира в неговия модел на икономическия растеж посредством нарастване на средната производителност на труда (Ралева, 2017).

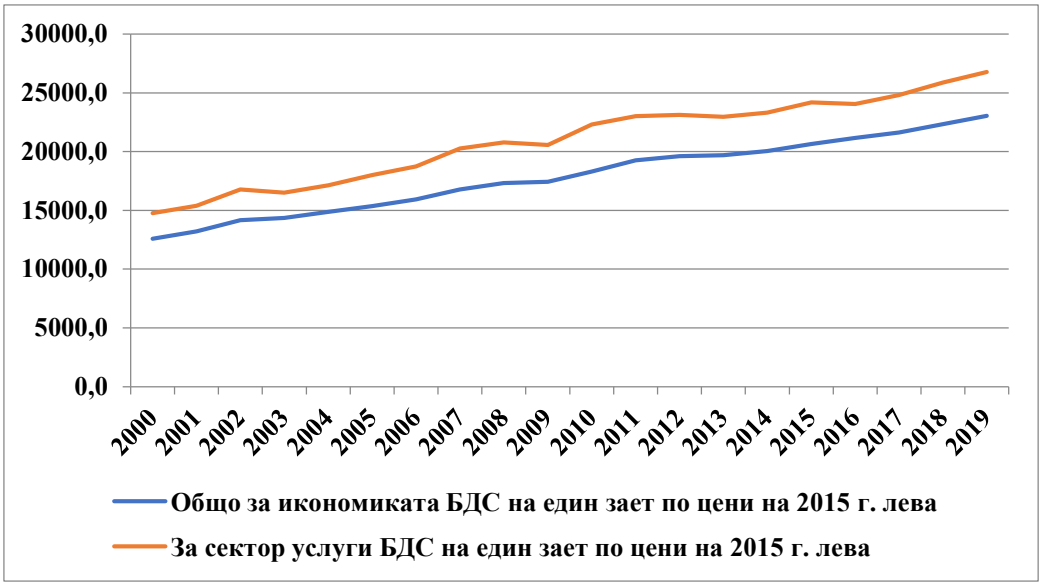

Фигура. 1. Производителност на труда в сектора на услугите и в българската икономика в периода 2010-2020 година
Източник: www.nsi.bg

Промените в заетостта, свързани с нейното нарастване в сектора на услугите и донякъде в индустрията и с намалението ѝ в селското стопанство, са естествен процес следствие от извършените реформи и влиянието на световните тенденции върху развитието на българската икономика. Тези промени обаче, не биха могли да се определят като изцяло ефективни, тъй като не са съпроводени със сериозен ръст в производителността на труда. Всичко това говори, че реализираният ръст на БВП през последните години е по-скоро резултат от повишаването на заетостта и икономическата активност, и че той има екстензивен характер.

През първите години темпът на прираст е отрицателен, като едва през последните четири години тенденцията се променя и темпът на прираст става положителен. Динамичните изменения в ПТ на единица труд са следствие в много голяма степен на структурни изменения в заетостта, а не само на предположения в теоретичните модели технологичен прогрес. След пречупване на тенденцията прирастта на ПТ в сектора на услугите е малко по-нисък в сравнение със средния за цялата икономика. При това поведението на двата индикатора за ПТ е твърде сходно, като единствено по-голямо разминаване има през 2016 г. когато този темп за икономиката е положително число 3,3%, а за сектора на услугите отрицателно -0,6%. Друга съществена особеност на изследвания период е, че увеличението на средната ПТ в него

е съпътствано от нарастване на заетостта, което е индикатор за това, че динамиката на реалния БВП зависи едновременно от действието на интензивни и екстензивни фактори.

Таблица 1. Темп на прираст на производителността на труда в сектор „Услуги“ и в икономиката на България

Години	Темп на прираст на производителността на труда в сектор услуги, при база 2015 г.	Темп на прираст на производителността на труда за българската икономика, при база 2015 г.
2010	-7,6	-12,4
2011	-4,8	-8,3
2012	-4,4	-5,7
2013	-5	-4,9
2014	-3,5	-3,5
2015	0	0
2016	-0,6	3,3
2017	2,6	5
2018	7	8,4
2019	10,8	12
2020	8,5	9,8

Източник: НСИ и изчисления на автора

3. Тенденции в развитието и динамиката на ПТ в периода на ковид кризата в България и някои страни от ЕС

В условията на глобална икономика и на ковид кризата, отделните държави могат да подобрят производителността си, като се специализират в секторите, където са по-продуктивни и да внасят стоки и услуги в сектори, където са по-ниско продуктивни. Опитът на развитите страни показва, че по-високата ПТ е източник на по-траен растеж на БВП.

За българската икономика в сектора на услугите всеки зает през 2020 година произвежда средно 6,776 хиляди лв. БДС, като за един отработен човекочас средно се генерират 16 лв. За сравнение производителността на труда в съседна Румъния е повече от 25 лева на час, в Гърция повече от два пъти по-голяма от българската, а в Германия надвишава 100 лева.

Причините за тези различния са много, от една страна това е разпространеният бизнес модел в България, използващ нископлатена работна сила, а от друга страна, спецификата на произвежданите стоки и услуги и не на последно място начинът на мислене, както на бизнеса и работещите, така и на управляващите. За съжаление в България фирмите имат много по-малко международно наложени собствени марки, които да гарантират по-висока пазарна стойност на продуктите и съответно и по-голяма добавена стойност

в парично изражение на вложения труд. Въпреки всичко това и въпреки препятствията наложени от ковид кризата данните на НСИ показват, че ПТ в България продължава да расте през първото тримесечие на 2020 година.

Фигура. 2. Темп на прираст на производителността на труда в българската икономика по тримесечия

Източник: изчислено от автора на база на данни от www.nsi.bg

Брутната добавена стойност средно на един зает в България реално се е увеличила и през второто тримесечие на 2019 г. с 4,4%, но тя остава много по-ниска от тази в Западна Европа[4].

ПТ в България се увеличава с 2% през първото тримесечие и на 2021 г. спрямо същия период на миналата година. Най-голям е растежът в селското стопанство 10,5%, или всеки в този сектор е произвел малко над 1000 лв. от брутния вътрешен продукт по текущи цени. В същото време в индустрията ПТ намалява с 2,8%, а в сектора на услугите расте едва с 0,7%. По този начин всеки зает в икономиката е произвел по 8164 лв. от БВП през първите три месеца на 2021 г. при 7649 през предходната година.

В секторът на услугите поради характера на производствения процес ПТ би следвало да се влияе в най-голяма степен от повишаването на образованието и квалификацията на работниците и служителите, тъй като този сектор предполага минимално влагане на материали и дълготрайни активи. Тук при предоставянето на услугите пряко влияние върху ПТ имат най-вече работната сила, както и управленските и организационните умения. Но евтиният труд в България и трайният ръст на ПТ взаимно се изключват. Производителността расте, но с много ниски темпове.

Редица международни институции обръщат внимание на ниската ПТ в България. Напредъкът в тази посока е много бавен. По данни на Евростат номиналната ПТ за отработен час през 2000 г. е била едва 33,4% от средната

[4] Въпреки, че за последните две десетилетия производителността на труда в България се е утроила, тя все още остава в пъти по-ниска от западноевропейската.

за ЕС, докато през 2019 г. тя вече е 48,5%, но все още е твърде ниска – под 50% в сравнение с напредналите държави.

Ясно е, че са необходими допълнителни мерки срещу тази ниска ПТ в България. Една от мерките е по-добри технологии и нововъведения в производството, които да минимизират търсенето на труд, както и други инструменти на бизнес ниво, които да повишат този показтел. Това обаче ще доведе до повишаване на структурната безработица в страната. Тези мерки са незначителни и недостатъчни, за да се преодолее по-големия проблем, а именно: специализирането на българската икономика в производството на евтини продукти с ниска добавена стойност. С такова производство трудно ще се постигне висока ПТ.

Затова не само технологичното равнище, но и самата отраслова структура на икономиката определят по-високата ПТ. Българската икономика изнася суровини и материали, а не ги преработва в продукти с по-висока добавена стойност. Освен това икономиката е изградена от дребни бизнеси[5], разчитащи само на надценки в цените, а не от мащабни структури, развиващи конкурентоспособни производства. Според разработен специален индекс на икономическата сложност от ЕБВР в България икономическата сложност е ниска, като делът на високотехнологичните продукти в общия износ е само 5%. И не само това редица международни институции критикуват българската икономика за ниската ПТ, което е индикация, че това е сериозен проблем. Дават се най-различни препоръки за разрешаването му, като не всички от тях са най-добрият път за това, тъй като се преследват и защитават не само българските, но и техните интереси. Така, докато някои от препоръките са България да акцентира върху образованието и интеграцията на големи малцинствени групи в страната, за да навакса изоставането в ПТ, МВФ насочва вниманието на първо място към ръста на заплатите.

Докато в България се следва стратегията – ниски заплати в производството на евтини стоки и услуги, ПТ ще е гарантирано ниска. За да има голямо и трайно увеличение на производителността следва да произвеждаме продукти с висока добавена стойност и да използване редица маркетингови инструменти за да е икономиката по-конкурентоспособна. Всички тези изведени проблеми във връзка с ПТ в България насочват вниманието към най-големия проблем, който възпрепятсва увеличаването ѝ, а именно, че липсва национална индустриална политика.

[5] По данни на НСИ за 2019 година в българската икономика има повече от 142 хиляди фирми, работещи в сферата на търговията, което е над 43% от всички нефинансови предприятия в страната и те формират около 23% от брутната добавена стойност на икономиката.

4. Заключение

За България е регистриран ръст на ПТ през последните години, който се обяснява главно с нарастването на цените и оптимизирането на използването на работната сила поради нарастващите трудови възнаграждения. Стремежът към уеднаквяване на цените на потребителските стоки и работните заплати в България към тези на ЕС говори, че те ще продължат да растат, което ще даде допълнителен стимул за увеличаване на ПТ в бъдеще. Недостатък в българските условия е липсата на значима връзка между ПТ и образованието и науката в страната. Необходимо е акцентиране върху приложимостта на образованието и науката или поне по-лесното прилагане на техните резултати в реалния сектор, за да се подпомогне ръста на ПТ.

В крайна сметка за да има по-висока ПТ, България следва да отговори на няколко условия едновременно: 1) силен *български бизнес, продаващ крайни продукти* на световния и вътрешния пазар; 2) специфична данъчна и регулаторна политика, правеща *неизгоден износа на суровини*; 3) постоянен ангажимент на българските работодатели за повишаване на *технологичното равнище и приложимостта на резултатите от образованието и науката в реалния сектор*; 4) секторна политика с *прехвърляне на заетост* от дребната търговия към преработващата промишленост и по-едри бизнес структури.

Всички тези мерки ще помогнат в борбата за повишаване на производителността на труда, която не трябва да е самоцел, а път за постигане на по-високо благосъстояние на хората в страната.

Използвани източници

Ралева, С. (2017). Факторна производителност и икономически растеж в България. Икономика и икономическа теория – проблеми и взаимодействия: Сборник с доклади от юбилейна научна конференция по случай 80 години катедра „Обща икономическа теория“, Варна, изд. Наука и икономика, с. 118-129.

www.nsi.bg